

פרופ' ישעיה נבנצל

הפרוכת עוביה טפח – ומשקלה?

במאמר "מעשה רוקם ומעשה חושב בפרוכות המקדש" מאת הרב יהושע פרידמן (מעלין בקודש כ', אלול תש"ע) מוזכרים בין השאר דברי המשנה בשקלים (פ"ח מ"ה) שלפיהם עוביה של הפרוכת שהבדילה בין הקודש לקודש הקודשים הינו טפח.

במסכת תמיד מביאה הגמרא את לשון המשנה בשלמותה:

רבן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי שמעון הסגן: פרוכת עביה טפח, על שבעים ושנים נימין נארגת, ועל כל נימה ונימה עשרים וארבעה חוטיין, ארכה ארבעים אמה, ורחבה עשרים אמה, ומשמונים ושתים ריבוא נעשית, ושתים עושין בכל שנה ושנה, ושלוש מאות כהנים מטבילין אותה.

ועל כך אומרת הגמרא:

אמר רבי ינאי בר נחמני אמר שמואל: בשלשה מקומות דיברו חכמים בלשון הבאי, ואלו הן: תפוח, גפן ופרכת.

לשון הבאי פירושו גוזמה, אך חישוב מראה שאולי המשנה כלל לא הגזימה. נחשב את משקל הפרוכת כשהיא לחה לאחר טבילתה. לצורך זה ננקוט כמה קירובים: אמה היא בקירוב חצי מטר, טפח הוא בקירוב 8 סנטימטר (0.08 מטר), ואם כן נפח הפרוכת הוא בקירוב $0.08 \times 10 \times 20 = 16$ מטרים מעוקבים.

נניח בקירוב נוסף שהמשקל הסגולי של הפרוכת כשהיא עולה לחה מן הטבילה הוא 1 (כמו מים), ונקבל שמשקלה הוא 16 טון. אם נחלק את המשקל ל-300 כהנים, יצא שכל אחד מרים או גורר משקל של 53 ק"ג. לאור זאת לא נראה שיכלו לצמצם במספר הכהנים, אך גם להוסיף לא יכלו, שכן היקף הפרוכת משלושה צדדים, כ-50 מטר, משאיר לכל כהן 17 סנטימטר, מקום אחיזה מצומצם מאוד (שני טפחים הם כ-16 ס"מ). לכן נראה שהמשנה דייקה בקובעה 300 כהנים, ולא מובנת אמירת הגמרא שזה אחד מלשונות ההבאי.